

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 55/02-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. mája 2002 predbežne prerokoval žiadosť V. P., toho času v Ústave na výkon väzby v K., o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky a jeho sťažnosť pre namietané porušenie základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 Všeobecnej deklarácie ľudských práv Okresným súdom Humenné v trestnom konaní vedenom proti nemu pod sp. zn. 1 T 28/01, pre porušenie práv Okresnou prokuratúrou v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 213/00 a pre porušenie základných práv podľa čl. 48 ods. 2, čl. 47 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 Všeobecnej deklarácie ľudských práv Okresným súdom Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. P 82/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Žiadosti V. P. o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred Ústavným súdom Slovenskej republiky **n e v y h o v u j e .**

2. Sťažnosť V. P. **o d m i e t a** v časti týkajúcej sa namietaného porušenia čl. 48 ods. 1 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky Okresným súdom

Humenné v trestnom konaní vedenom pod sp. zn. 1 T 28/01 pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky na jej prerokovanie.

3. Sťažnosť V. P. o d m i e t a v časti týkajúcej sa namietaného porušenia čl. 8 Všeobecnej deklarácie ľudských práv Okresným súdom Humenné v trestnom konaní vedenom proti nemu pod sp. zn. 1 T 28/01 ako zjavne neopodstatnenú.

4. Sťažnosť V. P. o d m i e t a v časti týkajúcej sa namietaného porušenia práv Okresnou prokuratúrou v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 213/00 ako podanú oneskorene.

5. Sťažnosť V. P. o d m i e t a v časti týkajúcej sa namietaného porušenia čl. 48 ods. 2 a čl. 47 ods. 2 v spojení s čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 8 Všeobecnej deklarácie ľudských práv Okresným súdom Humenné v konaní vedenom pod sp. zn. P 82/00 ako podanú oneskorene.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. januára 2002 doručená sťažnosť V. P., toho času v Ústave na výkon väzby v K. (ďalej len „sťažovateľ“).

Sťažovateľ je trestne stíhaný pre trestné činy lúpeže podľa § 234 ods. 1 a ods. 2 písm. b) a § 234 ods. 1 Trestného zákona, trestný čin vydierania podľa § 235 ods. 1 a ods. 2 písm. b) Trestného zákona, trestný čin násilia proti skupine obyvateľov a proti jednotlivcovi podľa § 179a Trestného zákona a pre trestný čin zanedbania povinnej výživy podľa § 213 ods. 2 Trestného zákona. Trestné stíhanie sa v súčasnosti nachádza v štádiu konania pred súdom vedeného na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 1 T 28/01.

Sťažovateľ namietal porušovanie svojho základného práva nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi zakotveného v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) na základe skutočnosti, že po podaní obžaloby bola uvedená trestná vec pridelená sudcovi JUDr. J. K. (ktorý je zároveň predsedom Okresného súdu Humenné), ale neskôr ju podpredsedníčka Okresného súdu Humenné pridělila inému sudcovi, a to JUDr. I. R, ktorý v uvedenej veci naďalej koná.

Argumentáciu, ktorou Okresný súd Humenné zdôvodnil pridelenie veci inému sudcovi (práceneschopnosť vo veci konajúceho sudcu a snaha o zabezpečenie plynulého postupu v konaní), sťažovateľ spochybňuje tvrdiac, že ak by Okresnému súdu Humenné išlo o zabezpečenie plynulého postupu v konaní, nebol by štyrikrát odročil hlavné pojednávanie kvôli nedostaveniu sa svedkov a spoluobžalovaného (ten mal byť podľa názoru sťažovateľa taktiež vzatý do väzby).

Na základe výzvy ústavného súdu z 28. februára 2002 doplnil sťažovateľ, súc podrobne poučený ústavným súdom o náležitostiach kvalifikovaného návrhu na začatie konania pred ústavným súdom, svoju sťažnosť podaním z 18. marca 2002. Uviedol v ňom, že jeho základné právo nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi porušil Okresný súd Humenné, ktorému v súvislosti s porušením uvedeného základného práva vytkol aj porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy.

Svoju sťažnosť doplnil sťažovateľ opätovne z vlastnej iniciatívy podaniami z 20. marca 2002, z 25. marca 2002 a z 25. apríla 2002.

V podaní z 20. marca 2002 doručenom ústavnému súdu 22. marca 2002 namietol porušenie svojich práv Okresnou prokuratúrou v Humennom nevykonávaním dozoru nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní v uvedenej trestnej veci (konanie bolo na Okresnej prokuratúre v Humennom vedené pod sp. zn. Pv 213/00) a podaním obžaloby vypracovanej bez uváženia všetkých okolností prípadu a bez dôkazov preukazujúcich jeho vinu. Sťažovateľ však neoznačil, porušenie ktorých základných práv zo strany Okresnej prokuratúry v Humennom namieta.

V podaní z 25. marca 2002 sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že porušovanie jeho základných práv Okresným súdom Humenné naďalej pokračuje, pretože v trestnej veci sp. zn. 1 T 28/01 naďalej koná nezákonný sudca. Uviedol, že Okresný súd Humenné porušuje jeho základné právo zakotvené v čl. 48 ods. 1 ústavy, podľa ktorého nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi, a v spojení s ním aj čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 4 ústavy a čl. 8 Všeobecnej deklarácie ľudských práv. Uviedol tiež, že svoje práva si chránil vznesením námietok na pojednávaniach Okresného súdu Humenné v uvedenej trestnej veci 29. novembra 2001 a 21. marca 2002.

Predseda Okresného súdu Humenné v stanovisku k sťažnosti sťažovateľa z 2. apríla 2002 uviedol, že po pridelení trestnej veci sťažovateľa pre pracovnú neschopnosť dovtedy konajúceho sudcu inému sudcovi v súlade z rozvrhom práce Okresného súdu Humenné vzniesol sťažovateľ na hlavnom pojednávaní 29. novembra 2001 námietku zaujatosti voči všetkým sudcom Okresného súdu Humenné a žiadal prikázať vec na prerokovanie a rozhodnutie inému súdu v rámci iného kraja. O námietke rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky 29. januára 2002 tak, že trestnú vec sp. zn. 1 T 28/01 Okresnému súdu Humenné neodníma a spisový materiál mu vrátil na ďalšie konanie 15. februára 2002. Predseda Okresného súdu Humenné potvrdil aj vznesenie námietky sťažovateľom v uvedenej trestnej veci na hlavnom pojednávaní 21. marca 2002. Malo ísť o námietku zaujatosti voči obom sudcom, ktorí vo veci postupne konali, t. j. voči JUDr. J. K. a JUDr. I. R. Poznamenal taktiež, že pridelenie veci JUDr. I. R. bolo odôvodnené náhlou hospitalizáciou a predpokladanou dlhodobou pracovnou neschopnosťou JUDr. J. K. v súlade s ustanovením § 2 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 66/1992 o Spravovacom poriadku pre okresné a krajské sudy v znení neskorších predpisov, najmä s prihliadnutím na to, že išlo o väzobnú vec.

V podaní z 23. apríla 2002 doručenom ústavnému súdu 25. apríla 2002 sťažovateľ namietol porušenie svojho základného práva zakotveného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého má každý právo, aby sa jeho vec prerokovala v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom, ako aj základného práva na právnu pomoc

v konaní pred súdmi garantovaného v čl. 47 ods. 2 ústavy. V spojení s porušením uvedených práv namietol aj porušenie čl. 2 ods. 2 a čl. 12 ods. 4 ústavy a čl. 8 Všeobecnej deklarácie ľudských práv. Porušenia základných práv a spomenutých ustanovení ústavy sa mal dopustiť Okresný súd Humenné v konaní vedenom pod. sp. zn. P 82/00, ktorý v uvedenej veci rozsudkom z 29. mája 2001 zamietol návrh sťažovateľa na zníženie výživného, teda rozhodol vo veci samej bez toho, že by ju prejednal v prítomnosti sťažovateľa alebo za účasti jeho právneho zástupcu, ktorý by chránil jeho práva. Sťažovateľ sa v danom období nachádzal vo vyšetrovacej väzbe v súvislosti s trestným stíhaním v trestnej veci sp. zn. 1 T 28/01, čo bolo Okresnému súdu Humenné známe. Proti rozsudku podal (ako sám uvádza) sťažnosti predsedovi Okresného súdu Humenné a Krajského súdu v Prešove podľa zákona Slovenskej národnej rady č. 80/1992 Zb. o sídlach a obvodoch súdov Slovenskej republiky, štátnej správe súdov, vybavovaní sťažností a o voľbách prísediacich (zákon o štátnej správe súdov) v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štátnej správe súdov“), ktoré boli vybavené ako neopodstatnené.

V podaní z 23. apríla 2002 sťažovateľ požiadal ústavný súd taktiež o ustanovenie právneho zástupcu v konaní pred ústavným súdom.

II.

Podľa § 31a ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v spojení s § 30 ods. 1 a 2 a § 138 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku môže ústavný súd ustanoviť fyzickej osobe alebo právnickej osobe právneho zástupcu, advokáta, ak taká osoba o to požiada, ak to odôvodňujú jej pomery a nejde o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti.

Tieto tri predpoklady na ustanovenie zástupcu v konaní pred ústavným súdom musia byť splnené súčasne. Ak hoci len jeden z týchto predpokladov nie je splnený, nemožno žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu vyhovieť.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti na neverejnom zasadnutí podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde preskúmal aj splnenie zákonom ustanovených predpokladov na ustanovenie právneho zástupcu sťažovateľovi a dospel k záveru, že z dôvodov, ktoré sú ďalej uvedené v časti III tohto rozhodnutia, ide v prípade prerokovávanej sťažnosti zo strany sťažovateľa o zrejme bezúspešné uplatňovanie nároku na ochranu ústavnosti, preto jeho žiadosti o ustanovenie právneho zástupcu nemožno vyhovieť.

III.

Podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom namieta, že sudca, ktorý prejednáva jeho trestnú vec vedenú na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 1 T 28/01, nie je zákonným sudcom.

Zo skutočností, ktoré sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol a ktoré potvrdzuje aj vyjadrenie predsedu Okresného súdu Humenné, vyplýva, že trestné stíhanie sa v súčasnosti nachádza v štádiu konania pred súdom prvého stupňa, ktorý vo veci doposiaľ nerozhodol.

Z uvedených prameňov považuje ústavný súd za preukázané aj to, že v tejto trestnej veci si sťažovateľ chránil právo na zákonného sudcu voči všetkým sudcom Okresného súdu Humenné námietkou z 29. novembra 2001, o ktorej rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky 29. januára 2002, a proti sudcom JUDr. J. K. a JUDr. I. R. (teda proti tým istým sudcom, kvôli ktorým vzniesol námietku, že vo veci koná nezákonný sudca, aj pred ústavným súdom) si svoje právo na zákonného sudcu chráni námietkou vznesenou na hlavnom pojednávaní 21. marca 2002. Postup rozhodovania o tejto námietke sa riadi ustanovením § 31 ods. 2 Trestného poriadku. V prípade uplatnenia opravného prostriedku proti rozhodnutiu o námietke je o sťažnosti sťažovateľa oprávnený rozhodnúť nadriadený súd (§ 31 ods. 3 a 4 Trestného poriadku).

Z vyššie uvedených skutočností vyplýva, že právo na zákonného sudcu si sťažovateľ môže chrániť pred všeobecnými súdmi.

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti poskytuje ústavnú ochranu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhodovaním o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb len za podmienky, že o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

S ohľadom na uvedené dôvody ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie.

Pokiaľ ide o námietku porušenia čl. 8 Všeobecnej deklarácie ľudských práv zo strany Okresného súdu Humenné, ústavný súd konštatuje, že Všeobecná deklarácia ľudských práv má povahu politického dokumentu, a nie medzinárodnej zmluvy, ktorá by bola Slovenskou republikou ratifikovaná a vyhlásená v Zbierke zákonov Slovenskej republiky spôsobom ustanoveným zákonom v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy. Predmetom konania pred ústavným súdom preto nemôže byť sťažnosť, resp. časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie práva priznaného Všeobecnou deklaráciou ľudských práv (mutatis mutandis II. ÚS 18/97). Ústavný súd preto v tejto časti sťažnosť sťažovateľa odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

Sťažovateľ v konaní pred ústavným súdom taktiež namietal porušenie svojich práv Okresnou prokuratúrou v Humennom nevykonávaním dozoru nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní v uvedenej trestnej veci (konanie bolo na Okresnej prokuratúre v Humennom vedené pod sp. zn. Pv 213/00) a podaním obžaloby vypracovanej bez uváženia všetkých okolností prípadu a bez dôkazov preukazujúcich jeho vinu.

Podľa § 174 Trestného poriadku dozor nad zachovávaním zákonnosti v prípravnom konaní vykonáva prokurátor. Podľa § 12 ods. 11 Trestného poriadku prípravným konaním sa rozumie úsek od začatia trestného stíhania do podania obžaloby.

Obžaloba v uvedenej trestnej veci bola na Okresnom súde Humenné podaná 26. januára 2001. Sťažovateľ však na ústavnom súde porušenie svojich práv Okresnou prokuratúrou v Humennom namietal až 22. marca 2002.

Ústavný súd pri svojej rozhodovacej činnosti opakovane vyslovil právny názor, že sťažnosť podľa čl. 127 ústavy nemožno považovať za časovo neobmedzený právny prostriedok ochrany základných práv alebo slobôd (I. ÚS 33/02, II. ÚS 29/02). Jednou zo zákonných podmienok pre jej prijatie na ďalšie konanie je jej podanie v lehote „dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia, oznámenia opatrenia alebo upovedomenia o inom zásahu. Táto lehota sa pri opatrení alebo inom zásahu počíta odo dňa, keď sa sťažovateľ mohol o opatrení alebo inom zásahu dozvedieť“ (§ 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

Z obsahu sťažnosti sťažovateľa je zrejmé, že ňou namietal porušenie svojich práv postupom Okresnej prokuratúry v Humennom pred podaním obžaloby, ako aj samotným podaním obžaloby na Okresný súd Humenné. O podaní a obsahu obžaloby sa sťažovateľ musel dozvedieť pred 29. novembrom 2001, keď sa vo veci konalo hlavné pojednávanie.

V čase, keď sa sťažovateľ domáhal ochrany svojich základných práv a slobôd na ústavnom súde podľa čl. 127 ústavy, už preto uplynula lehota stanovená pre tento typ konania pred ústavným súdom. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd sťažnosť v časti namietajúcej porušenie sťažovateľových práv Okresnou prokuratúrou v Humennom v konaní vedenom pod sp. zn. Pv 213/00 odmietol ako podanú oneskorene.

Porušenie svojich základných práv Okresným súdom Humenné v konaní vedenom pod. sp. zn. P 82/00 sťažovateľ namietal z toho dôvodu, že spomínaný súd v uvedenej veci rozsudkom z 29. mája 2001 zamietol jeho návrh na zníženie výživného, teda rozhodol vo veci samej bez toho, že by ju prejednal v prítomnosti sťažovateľa alebo za účasti jeho právneho zástupcu, ktorý by chránil jeho práva, pričom mal vedomosť o tom, že sťažovateľ sa v danom období nachádzal vo vyšetrovacej väzbe.

Sťažovateľ v podaní z 23. marca 2002 doslova uviedol: „Sťažnosti proti uvedenému rozsudku som podával predsedovi Okresného aj Krajského súdu, v zmysle zákona č. 80/1992 Z. z. o štátnej správe súdov. Predsedovia oboch súdov moju sťažnosť zamietli ako neopodstatnenú. Predseda Okr. súdu v zastúpení JUDr. L. dňa 9. 1. 02 Spr. 2122/01 a Spr. 2130/01. Predseda Kr. súdu Prešov JUDr. A. dňa 15. 04. 02 Spr. 10044/02.“

Sťažovateľ teda namietal porušenie svojich práv postupom Okresného súdu Humenné pred rozhodnutím vo veci samej rozsudkom sp. zn. P 82/00 z 29. mája 2001. Je pritom nepochybné, že o uvedenom rozsudku, a tým aj o skutočnostiach, v ktorých vidí porušenie svojich základných práv, sa musel dozvedieť pred 9. januárom 2002, keď bola jeho sťažnosť proti spomenutému rozsudku vybavená predsedom Okresného súdu Humenné ako neopodstatnená (sťažnosť podľa § 17 a žiadosť o jej preskúmanie podľa § 27 zákona o štátnej správe súdov nemožno považovať za účinný právny prostriedok nápravy proti

meritórnemu súdnemu rozhodnutiu). Ochrany svojich práv na ústavnom súde sa však sťažovateľ domáhal až 25. apríla 2002, teda po uplynutí lehoty ustanovenej v § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd preto sťažnosť sťažovateľa aj v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako podanú oneskorene.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. mája 2002